СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 21. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 26. січня, 1924. — VOL. XXXII. No. 21. Jersey City, N. J., Saturday, January 26, 1924. THREE CENTS

МАЙНЕРСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРАЦЮЄ НАД СОЮЗОМ ІЗ ЗЕЛІЗНИЧИМИ ЮНІЯМИ

ЗАХОДИ ПОКИЩО ДАЛЕКІ ВІД ДОСПІХУ

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 24. січня. — Найголовнійшим питанием нинішних нарад майнерської юнії „Де Юнайтид Майн Веркерс оф Америка" була справа співділання з юніями зелізничих робітників.

Звіт уряду майнерської юнії показав, що союз та співділанне межи майнерською юнією та зелізничими юніями покищо дуже далеке до здійснення. Уряд майнерської юнії склав сю вину за невдачу на уряд зелізничих юній.

ЗНОВА СПРАВА БОЛЬЕВИЦЬКОГО СВЕРЛОВАННЯ СЕРЕД МАЙНЕРІВ

Дебату над відносинами з зелізничними юніями використали противники теперішнього уряду майнерської юнії, в більшости симпатики большевизму, щоби напасти на уряд, а спеціяльно проти предсідателя юнії Джана Луиса.

У відповідь на закиди, поставлені урядови, промовляв Луис, розкриваючи підпольну роботу большевицьких аґентів серед майнерської юнії. Він підняв, що вони дістають гроші „з невідомого жерела", що вони видають за гадючі фонди „клясово свідомі" ґазети, які бють на робітничі юнії та їх уряди сильнійше та безоглядийше, як капіталістична преса.

Коли бесідник назвав большевицьких аґентів брехунами, більшість делеґатів встала демонстраційно, почала йому бити оплески та кричати, щоби викинути большевицьких аґентів з конвенції, Луис, однак, зажадав лишень від делеґатів ухвалення резолюції, даючої йому й решті уряду вотум довіря, що делеґати зараз і зробили.

СЛІДСТВО НАД НАФТОВИМИ СКАНДАЛАМИ

ВАШІНГТОН, 24. січня. — Перед комітетом сенату, що веде слідство над винаймом нафтових теренів, зарезервованих для американської фльоти, виступав Едвард Донеґі, президент кількох нафтових підприємств, що мають концесії на тих теренах, та призпав, що в падолисті 1921. року він позичив був тодішньому секретареви нутрішних справ Фолови 100,000 долярів готівкою без проценту та без ніякої поруки „в доказ приязни".

ДЕБАТА НАД ПРОЕКТАМИ

ВАШІНГТОН, 24. січня. — В обох палатах конґресу велася нині завзята дебата над податковими проектами, яких є велика маса. Дебата показала, що межи демократами та републиканцями нема найменчого порозуміння в справі податкового закона.

НОВИЙ ПОДАТКОВИЙ ПРОЕКТ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 24. січня. — На відбуваючійся тут окружній нараді жінок демократичної партії промовляв Дейвис, колишній американський амбасадор до Анґлії, та предложив ще один податковий проект. Дейвис, як видно, думає теж кандидувати на президента Злучених Держав.

АМЕРИКА ПЕРЕПРОШУЄ УГОРЩИНУ

ВАШІНГТОН, 24. січня. — Американський уряд вислав нині до угорського уряду телеграфічні перепросини за ревізію за горівкою, яку зробила поліція Дистрикту Колумбії в домі одного аташе угорської амбсади.

РОСПРАВА ПРОТИ ПРОГИБІЦІЙНОГО УРЯДНИКА

НЮ ЙОРК, 24. січня. — Перед нюйорським судом почалася вчора росправа проти Андерсона, провідника Антисалюнової Ліґи, головної прогибіційної організації, обжалованого за ріжні надужиття з фондами організації. Підчас своїх зізнань перед судом Андерсон признав, що він брав на спілку з другим урядником організації комісове за гроші, зложені на їх прозьбу на організаційні цілн.

РІШЕННЄ СУДУ ПРО ВИКОНУВАННЄ ПРОГИБІЦІЇ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 24. січня. — Федеральний окружний суд рішив нині, що ні поліції ні прогібіційним аґентам не вільно перешукувати (ревідувати, робити ревізії) по приватних домах без спеціяльного дозволу суду на шуканне („серч варант"). Колиб аґенти, ревідуючи безправно мешкання, найшли навіть щось беззаконного, то вони не можуть сього предкладати в процесі проти властителя мешкання.

НОВІ ЗАВОРУШЕННЯ НА ФИЛИПИНАХ

МАНІЛЯ, 42. січня. — Підчас нових заворушень на побережу острова Минданао погиб один американський вояк та двох филипинських тубильців.

АМЕРИКА ВІДКЛИКАЄ СВОЇ КОРАБЛІ З МЕКСИКА

ВАШІНГТОН, 24. січня. — З огляду на те, що мексиканські повстанці відкликали свою погрозу бльокования мексиканського порту Тампіка, американський уряд відкликав з Мексика свої воєнні кораблі, які він був вислав туди для охорони американських інтересів.

ДОСПІХИ МЕКСИКАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ

МЕКСИКО, 24. січня. — Федеральні війска під командою президента Обреґона мусили устунати перед наступом повстанців коло Аґвардієнтес, якими доводить ґенерал Естрада.

РАТУВАННЄ РОЗБИТОГО КОРАБЛЯ.

ВАШІНГТОН, 24. січня. — Як каже урядовий комунікат департаменту фльоти, американським кораблям, що ратували американський кружляк Тампіко, розбитій на мексиканських водах коло Вера Крус, не вспіли вратувати з нього богато. Корабель видно зовсім пропаде.

МОСКОВСЬКІ ПЕРЛИ ПРОДАЮТЬ.

Хоча большевицький уряд протестував проти продажі в Америці перл та других дорогоцінностий, привезених сюди кревнякам царя Миколи, князем Юсуповим, сей продав в Ню Йорку два шнурочки чорних перл за 400.000 долярів.

ДЛЯ ПРОЧИЩЕННЯ ВЕЛИКОГО МІСТА

Як в Ню Йорку завитав сими днями перший глибший сніг сього року, місто вислало для прочищення вулиць 3,000 людий та 400 моторових плугів.

ЖИТТЄ ЗА ПЕСИКА

Один 74-літний старик, мешканець міста Дітройту, в стейті Мишиґені, побачивши пливучого на ріці на ризі леку песика, виючого о ратунок, без вагання кинувся в ріку та з наражением власного життя вратував пса, примерзлого до криги.

Казав втак, що він так любить пси, що не мігби спокійно спати з думкою, що песик втопився, а він його не ратував.

ОБНОВЛЕННЄ ХРЕСТІВ.

Обновленнє хрестів та ікон набрало на Волині таких величезних розмірів, що по деяких місцевостях, як пишуть "Известія", протане спалюють перед обновленими святинями до 100 пудів віскових свічок денно.

ЧУТКА ПРИЧИНОЮ УПАДКУ БАНКУ

Панна Лена Елейн, учителька народньої школи в Ґренд Айменді, в стейті Небрасці, сказала своїм дітям в школі, що банк Ферст Нешенел Бенк оф Ґренд Айленд є в непевнім стані. Коли діти занесли сю чутку домів, родичі сейчас кинулися до банку вибирати свої ощадности. Рівночасне домаганне звороту ощадностий зі сторони тільки людий спричинило замкненнє банку, бо банк, очевидно, не мав в себе тільки готового гроша, щоби покрити всі домагання. Директори кажуть, що чутка ніякої основи не мала, та що банкови не грозила ніяка небезпека, якби не "ран".

Людина, що викликала сей "ран", не діждалася чути вістки про упадок банку. Якраз того самого дня, коли банк упав, вона зайшла до одного складу автомобілів ("ґаражу") і там припадково удушилася газами, що добувалися зі збірника ґазоліни. З нею теж властитель ґаражу.

ПРОМИСЛОВА ВИСТАВА

В Брукселі приготовляється міжнародня промислова вистава, у якій малиб взяти участь представники промислу всіх країв Европи.

НАДГОРОДИ КАБНЕҐІ ЗА ЗА ГЕРОЙСТВА В РАТУВАННЮ ЖИТТЯ

Комісія Геройського Фонду імени Гарнеґі відбули недавно в Питсбурґу, в стейті Пенсилвенії, своє засіданнє для визначення надгород за геройства в ратованню людського життя. Як попередних років, так і сього комісія визначила 25 надгород, з чого 12 надгород припало погибшим пир ратованню героям, а решта живим. Погибші дістали по 3,960 долярів річної пенсії для своїх родин та медалі для живих. Кромі сього комісія визначила поважну суму приходів фундації на образованне людий, що визначилися в ратованню, або їх родинам.

Межи героями, що втратили своє життя при ратованню людського життя, є: Гелен Гіл Гайст з Нюарку, в стейті Делавер, що погибла, ратуючи дитину зперед автомобілевого тягарового воза; Артур Вошберн з Іст Бриджвотер, Месечузетс, що погиб, ратуючи дівчину з океану; Алберт Ферґасон зі Сверенс, Месечузетс, котрий вратував дві жінки від утоплення; і другі.

БЕЗРОБІТТЯ НА УКРАЇНІ

Народній Комісаріят Праці подає, що число безробітних на Україні дійшло в жовтні та падолисті до 152,477 люда. З них: мущин 86,727, женщин 65.750, підлітків 16.872. Між безробітними робітників фізичної праці нараховується 86.871 душ, споміж них промислових робітників 41,402, в тому 12.386 металістів, 5.862 робітників транспорту і комуникації, 11,572 обслуги і 27.436 так зв. робітників чорної праці.

Безробіття в поодиноких ґуберніях висловлюється слідуючими цифрами: в Одеській ґубернії 54,000 безробітних, в Київській 26,000, в Харківській 25,000, в Катеринославській 15,000, в Донецькій 11,000, в Полтавській 10,000, в Подільській 3.200, в Чернигівській 3.000.

ЛИСТ МАХНА.

Отаман Махно оголосив листа до польського культурного громадянства, в якому каже, що не був і не є ворогом польського народу а через це має надію, що після виправдуючого вердикту варшавського суду щезнуть у польському громадянстві упередження до його особи.

АМНЕСТІЯ ПО 45 ЛІТАХ ТЮРМИ.

Еспанські часописи подають, що в Мадриті випущено перед кількома днями з тюрми на волю славного бандита Юана Моралєда. Моралєдо числить нині 82 юоків, з чого 45 літ прожив в тюрмі, заки діждався амнестії. Опускаючи тюрму, Моралєда заявив, що ті уркиті скарби, які він заграбав перед 50 роками, вистарчать йому на старі літа.

ЖІНКИ СУДДЯМИ.

На останній конференції президентів судів Чехословацької републики вирішено, що суддями можуть бути й жінки. Таким першим суддією в Чехословаччині буде д-р Ярмила Весела.

СУДОВИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ КОТРРЕВОЛЮЦІОНЕРІВ В СОВІТАХ.

По відомостях з Москви, у Пскові почався великий процес проти контрреволюційної організації, яка істнувала під назвою "Псовської організації відродження Росії". На лаві підсудних фіґурує кілька радянських службовців і офіцерів червоної армії.

ПРАКТИЧНІ ГРОМАДЯНЕ.

Із холодом в церкві в часі зимових морозів радять собі добре громадяне місточка Швенрін в Австрії. Кождий із них, йдучи до церкви на богослуження, бере із собою кусень вугля і цей спосіб мають майже безкоштовну теплу церкву.

ПІВ РОКУ ТЮРМИ ЗА ОРБАЗУ "ПОЛЬСЬКОЇ МАРКИ"

У Варшаві присуджено Аґнешку Воловську на пів року тюрми за названнє дрібних польських марок в трамваю „сміттєм".

ОБОВЯЗКОВА НАУКА ГЕБРАЙСЬКОЇ МОВИ ПО ЖИДІВСЬКИХ ШКОЛАХ

Дня 27 м. м. закінчив у Варшаві, свої наради жидівський учительський зїзд. Зїзд винis яка домагається введення гебрайської мови, яко обовязкового предмету, по жидівськхи школах у цілій Польщі.

ВОВКИ В РОСІЇ

З Москви подають звістки, що появились масово вовки, які нападають господарські будівлі.

АНГЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПАРТІЇ ПРАЦІ ГОТОВЕ ВИСЛАТИ АМБАСАДОРА ДО СОВЄТСЬКОЇ РОСІЇ

ЛОНДОН, 24. січня. — Нове правительство Партії Праці під проводом премієра Ремсея Мекданелда готове признати правно російське советське правительство і вислати в Москву свого амбасадора.

Як кажуть, Мекданелд вже має кандидата на сього амбасадора, а саме посла Джеймса О'Ґрейді.

Іменованне буде аж по полагодженню потрібних формальностий.

МЕКДАНЕЛД ЗА ДОПУЩЕННЄМ НІМЕЧЧИНИ ДО ЛІҐИ НАРОДІВ

ЛОНДОН, 24. січня. — Премієр Мекданелд заявився за допущеннєм Німеччини до Ліґи Народів.

Він, каже, є за тим, щоб побільщено власть Ліґи Народів і віддано їй до полагоди всі міжнародні питання.

ПОСЛУХАННЄ АМЕРИКАНСЬКОГО АМБАСАДОРА

ЛОНДОН, 24. січня. — Американський амбасадор Френк Б. Келлоґ буде завтра на послуханню у британського премієра Мекданелда.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 24. січня. — Зелізничий страйк в Анґлії ще не полагоджений.

Наслідком того страйку остає без роботи 10,000 углекопів у південній Валії і 75,000 робітників у фабриці виробу цинової бляхи.

МІЖНАРОДНІЙ АДВЕРТАЙЗМОВИЙ ЗЇЗД

ЛОНДОН, 24. січня. — Тут приготовляється міжнародній анонсовий їзд, на якому буде богато Американців. З них, як кажуть, мало буде таких, що не пють алькоголю.

РУМУНІЯ НЕ ХОЧЕ ПОЗИЧКИ ВІД ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 24. січня. — Румунія повідомила французьке правительство, що вона відкликує свою просьбу о позичку на воєнні цілн.

В НІМЕЧЧИНІ НИЗКІ ПОДАТКИ

ПАРИЖ, 24. січня. — Комісія знавців заявляє, що в Німеччині податки занизкі. На основі розслідів комісія представила, що в других державах висші податки ніж в Німеччині. Комісія каже, що Німеччина не повинна понехувати сього жерела доходу.

ГРА В ҐАЛФ І ПОЛІТИКА

ПАРИЖ, 24. січня. — Тутешня преса піднесла докір анґлійським знавцям, що вони замісць працювати в комісії грають в ґалф.

Анґлійці на се відповідають, що вони ні крихітки не занедбують своїх праць, а через спорт і рух на свіжому воздусі вони тільки спосібнійші до умової праці.

ТІЛО ЛЕНІНА В ДОМІ ЮНІЙ

МОСКВА, 24. січня. — Тіло покійного Леніна уміщено у скромній домовині на простих марах в домі колишнього клюбу дворянства, а тепер домі юній.

Там відвідують його тисячі Москвин.

Большевицька влада приготовляє похорон на суботу.

МОЗОК ЛЕНІНА

МОСКВА, 24. січня. — Большевицький міністер здоровля і лікар Леніна др. Семашко заявив, що мозок Леніна важив усього 1340 ґрамів.

Се не богато. Мозок славного російського писменника Турґенева важив 2000 ґрамів, а були визначні мислителі, котрих мозок важив понад 2,000 ґрамів.

ЧІЧЕРІН ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКУ ПОЛІТИКУ

МОСКВА, 24. січня. — Большевицький комісар закордонних справ Григорій Чічерін заявив, що большевицька влада далі пійде слідами небіщика Леніна. Вона буде піднирати його нову економічну політику (НЕП). Він додав, що ті, що вірять, що тепер настане зміна в Росії, відай забувають, що прецінь Ленін вже і так більше року не правив, а правили ті, що й тепер правлять.

„ЛЕНІНГРАД"

ПЕТРОГРАД, 24. січня. — Петроградський совет постановив змінити назву Петрограда на Ленінград, для пошанування памяти Леніна.

(Назва „Ленінград" не добре звучить, бо сходиться разом три співзвуки, але се і так не на довго).

ЗАПОВІДАЮТЬ КЛОПОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ ВЛАДІ В РОСІЇ

БЕРЛІН, 24. січня. — Знавці російських відносин кажуть, що смерть Леніна є ударом для большевицької влади в Росії.

Вони кажуть, що хотяй в останніх двох роках не правив, так усетаки держав власть большевицьку авторитетом свого імени. Колиж тепер на його місце прийдуть слабші умом люди, так ослабне і влада та зачнеться її упадок.

Про Троцького кажуть, що його усунено зі страху, щоб не пробував доконати перевороту і робити себе диктатором Росії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тлл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

З РОКУ НА РІК.

Річний фінансовий звіт, який уряд Українського Народного Союза предкладає сього року, як і кождого другого, стейтовим урядам обезпечення, показує, що Український Народний Союз заплатив в 1923 році 137 посмертних запомог на суму 110 тисяч 172 долярів та 119 запомог для калік та хорих на суму 6,925 долярів. Разом Український Народний Союз заплатив за один рік свого існовання запомог на суму 117 тисяч долярів.

Колиб припустити, що кождий з померших членів, по котрих виплачено посмертну запомогу, оставив пересічно 5 людий, зависимих від нього маетково, то дістанемо, що самими посмертними запомогами Український Народний Союз зарятував в сьому році близько тисячу людий.

Се є та робота, яку Український Народний Союз сповняє постійно рік за роком супроти своїх членів, і яку він буде сповняти супроти кождого з нас, поки колись наше імя появиться на лісті членів, котрих вдова й діти потребують помочи від Українського Народного Союза.

В сій діяльности, такій тихій, а велитенській, кождий член Українського Народного Союза може бачити запевнення, що наша велика й могуча організація сповнить супроти нього свої зобовязання так само чесно, скоро й невідклично, як вона сповняє їх рік річно супроти соток наших товаришів.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

ЮНІЙНА КОНВЕНЦІЯ.

В місті Індіянополиси, в стейті Індіяні, зібралася у вівторок дворічна конвенція майнерської юнії. Конвенція має велику вагу з огляду на наближаючуся боротьбу за новий майнерський контракт в мягкому вуглю, котрий має бути зладжений до 30. марта сього року.

Звіти уступаючого уряду показують гарний зріст організації. Як виказує звіт скарбника, дня 30. падолиста минувшого року юнія мала зложеного юнійного капіталу 1 міліон 177 тисяч долярів. Членів в юнії є 532 тисячі 993.

Всеж таки організація американських майнерів показує великі недостачі, бо ще богато майнерів не належить до юнії, головно в так званих неюнійних полях Вест Верджінії. Се, очевидно, може тяжко відбитися на надходячій боротьбі і тому юнія докладає всіх сил, щоби зорганізувати вест-верджінських майнерів. Всяка боротьба і всяка організаційна робота вимагає гроша. Як показує звіт скарбника, юнія вже потратила на зорганізовання майнерів у Вест Верджінії 1 міліон 428 тисяч долярів, а все ще великих поступів не зробила. Та мимо сього вона не покидає своєї постанови, але, не оглядаючися на кошти, ломить тверду скалу, бо знає, що зорганізовання всіх майнерів в Америці принесе майнерам великі користи.

РАБСТВО У ПОЛЬЩІ.

ЖАРТ ҐЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ СОЮЗА НАРОДІВ. — ПИТАВСЯ, ЯКИХ ЗАХОДІВ УЖИЛА ПОЛЬСЬКА ВЛАДА ДЛЯ СКАСОВАННЯ РАБСТВА. — УРАЖЕНІ ПОЛЯКИ.

ВАРШАВА, 12. січня. (Вл. кор. „Свободи"). — Велике обурення викликала тут нота ґенерального секретаря Союза Народів сера Ерика Дромонда, в якій він запитує польську владу, яких законодатних заходів ужито в Польщі для скасування рабства і які наслідки ті заходи мали. Польське міністерство закордонних справ на це відповіло, що рабство було скасовано в Польщі вже у 13. століттю й що Польща не має жадних кольоній.

Польська преса називає запитання Дромонда, післане також до Абісінії, Афґаністану й Геджасу, тяжкою обрáзою й жадає, щоб Союз Народів за це покарав свого ґенерального секретаря. „Курер Цодзенни" питається, що повинен думати інтеліґентний Европеєць про Союз, якого ґенеральний секретар в урядовім документі проявляє таке компромітуюче незнання історичних фактів?

Проте, коли дивитись не з польського становища, то треба буде признати, що сер Ерик Дромонд вже не так і помилився. Досить згадати про те, що діється на „східних кресах"...

В СПРАВІ КОЛЯДИ НА РІДНУ ШКОЛУ.

ЗІБРАНІ ЖЕРТВИ З КОЛЯДИ, А ПРИЗНАЧЕНІ ДЛЯ СТАРОГО КРАЮ, НАЛЕЖИТЬ ПЕРЕСИЛАТИ НЕГАЙНО ДО ОБЄДНАННЯ ДЛЯ ДАЛЬШОЇ ВИСИЛКИ ДО КРАЮ.

НЕ ПРИДЕРЖУЙТЕ ЇХ, А ШЛІТЬ СЕЙЧАС, БО КРАЙ ЇХ ПОТРЕБУЄ І ЖДЕ НА НИХ. Обєднання.

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

„НА СХІДНИХ КРЕСАХ".

(Присвячується братам-Білорусинам).

Текст внеску, зложеного у польськім соймі послами „Ввизволене" у справі знущань урядників державної поліції над селянською людністю „на східних кресах". (Соймовий друк, ч. 796).

Село Сомино, ґміна Телехоцин.

Василь, син Дмитра, Абрамчук — літ 27 — утримує родину, зложену з 5 осіб. Дня 28. серпня державна поліція впала до його мешкання й звернулась до його матері зі словами: „Де твій син?" При ревізії забрано стопу паперу до циґарок. Арештованому Василеви звязано линвою руки на спину й так поведено його на постерунок.

Слідуючого дня між годинами 8. та 9. вечора його заведено до покою команданта. Коли Василь увійшов, його вхоплено за волосся, кинуто на землю й; тримаючи за горло та уста, копано його ногами по боках, грудях і плечах; бито його дубовими киями по цілім тілі й по голові, трикратно повторяючи кидання на землю й биття. Потім знято з нього чоботи й кількакратно бито його києм та карабіном по пятах. Напівпритомний з болю він не міг ані підвестись, ані ходити. Тоді його облили водою й повели до хліву.

Дня 1. 9. його знов приведено на інквізицію, причім йому було сказано: „ми тепер дадім уже тебе звольнене", почім його хорого повалено на землю й кілька разів бито чим попало: кольбами, киями й нарешті кулаками. Він сам не мав сили вийти, тому йому подали води, змочили нею голову й сказали вийти, промовивши: „положіш компрес і дома будеш лечитса". Скатований Абрамчук запитався: „за що били?" На це йому відповіли: „тут без разбору". Нарешті його мусіли відвезти додому. Лікарь Кордовскі дня 7. 9. ствердив, що Абрамчукови опухла ціла голова, що він говорить з трудом і робить вражіння, як би мав розбиту голову.

Дня 10. 9. опівдні солтис села Сомина отримав з поліції карту, взиваючу Олександру, дочку Миколая, Абрамчукову на слідуючий день до Телехоцину. Абрамчукова поїхала зараз з солтисом. Має вона літ 44, породила 14 живих дітей і була тепер у четвертім місяці вагітности. Прибувши на постерунок, удалась до команданта, в покоїку якого знаходився найгрізнійший інквізитор „Золоті зуби" (Москаль, тайний аґент з команди поліції в Пинську). Він зараз розпочав допит: „Що ти знаєш?" і, не чекаючи відповіди, зі словами: „Аґа, ти нічого не знаєш!" ударив Олександру кулаком у лице. Коли та сперлась об стіну, він копнув її між ноги. Почувши великий біль у середині, вона заточилась і впала животом на ліжко. Розвірений поліціянт закричав: „сищики, дайте ей єщо 25 пльоток". На це прийшов умундурований поліцай і хотів її бити нагаєм, але, побачивши її непритомну, встримався. Тоді поліціянт „Золоті зуби" вдарив її ще раз кулаком по лиці й сказав: „вибрасіть етово стараво чорта". Поволі, опираючись об стіну, посувалась вона до виходу, коли на порозі почала викидати й дістала кровотечу. Плазуючи вона видісталась на двір, а звідти по деякім часі додому. Слідуючого дня вона поїхала до фершала Богдановича, але той направив її до акушерки, й ця ствердила поранення й потребу „очищення". Фершал та акушерка знають перебіг справи з Абрамчуковою й безінтересовно можуть бути в цій справі свідками-річезнавцями.

У всіх випадках биття селян поліціянт „Золоті зуби" стало приказує: „помніте польскую власть! хоть мнє самому сідеть в тюрьме, всьо равно всех вас перебью".

Село Гутка, тої самої ґміни.

Олекса Шабатко був арештований дня 28 .8. Знайдено в нього примірник часоп. „Доля", яку видає посол з партії „Визволене", Адольф Бон. Примірник той забрано зі словами: „Аґа, вам нужна доля — будет вам доля!" Тримано його на постерунку пять днів, причім поваленого на землю його бито полінами й копано ногами, а піднесеного бито пястуками по лиці.

Того самого дня Максим, син Демяна, Абрамчук, літ 31, став запрягати коні, щоб поїхати на військову перегдядову комісії до Святої Волі. У тім моменті впало до подвіря 5 поліціянтів. Почали бити його кулаками по лиці, приказуючи: „ти, с... син, бандит". Побили також старого Демяна, його батька. Разом скутих у кайданах їх повалили на віз і повезли до постерунку.

70-літнього, глухого Демяна Абрамчука по раз перший бито на постерунку дня 29. 8. кольбами по боках і ногах. Жадали, аби сказав, де його син Іван. Потім його вивели на двір і, тримаючи за волося, били постолом („лапцем") по лиці й кулаками по голові. На слідуючий день його бито намоченими мотузками, де попало. Дня 1. 9. його бито по пятах, а потім поставили під стіну й знов допитувались, де його син Іван, а тоді знов повалили його на землю й били, причім кричали: „помні тепер польскую дісціпліну! знай, што ето Польша!"

Максима Абрамчука бачила дня 30. 8. його жінка, яка прийшла на постерунок провідати чоловіка. Саме в тій хвилі його бито, а коли прийшла жінка, то його випущено на двір, аби там відзискав притомність, причім поливано його водою. Жінка подала йому хліба, але він не міг утримати його в руках, ані їсти, бо мав цілу голову опухлу. Бито його в той спосіб, що голову йому закутано мокрою шматою, кладено на те дошку й бито по ній молотком або вагою; тим самим способом бито його по грудях.

Ці всі тортури, як і багато подібних, яких за браком місця не можна тут описати, були наслідком убивства хрунівського війта в селі Ґортлі. Убивство мав доконати Іван Абрамчук, а що його вже від півроку не було на селі, то таким способом катовано всіх його кревних і родичів, не роблячи виїмку ані для 70-літніх дідів, ані для вагітних жінок, ані для 14-літніх дітей.

„Знай, што ето Польша!"...

НА ПОМІЧ!

(Від власного кореспондента).

У Відні бувші члени й урядовці Уряду Президента Української Національної Ради, члени Української Національної Ради й ин. політичні діячі, деякі з родинами, **голодують.** Се не фрази, а страшний факт! По останнім відомостям ідять тільки раз на день, тай то не всі й не все. Доходять до думки про самовбивство.

Роботи, навіть найтяжшої, не можна дістати, бо перед чужинцем замкнені всі двері.

Помочи з краю нема, бо край за тих кілька років, коли про політичну еміґрацію дбав Уряд, відвик від думки, що він має обовязок дбати про політичну еміґрацію, навпаки, привик до думки, що політична еміґрація повинна ще дбати про краєві установи.

Америка також не помагає, бо, мовляв, „край проти політичної еміґрації".

І в краєвій і в американській пресі часто стрічається думка, що еміґрація сама собі винна. Бо як би хотіла, могла би вернути чи на західно-українські землі, чи піти на Закарпаття, чи на Радянську Україну і працювати для свого народу, а не сидіти на чужині.

А тимчасом:

На західно-українські землі не пускає Польща. Навіть на аболіційну просьбу, звернену до президента републики, нема відповіди. Навіть тих наших вояків, які з Чехо-Словаччини перейшли границю, польські органи влади — в супереч як польському державному праву так і міжнародньому праву — арештують і відставляють назад до Чехо-Словаччини.

На Закарпаття можна дістатися тільки з дозволу чесько-словацької влади. Доси не вдалося ані одного з висше названих кругів політичної еміґрації примістити в Чехо-Словаччині.

На Радянську Україну — поминаючи те, що на кождого, хто туди піде, посиплються закиди політичних противників радянської влади — також не так легко дістатися.

А тимчасом нужда росте. Вже принесла голод. Що принесе далі?

Політична еміґрація в Відні, се не одинока жертва нашого лихоліття.

Що жде військову еміґрацію в Чехословаччині? Навіть при теперішній помочи чесько-словацької влади стан її представляється дуже сумно. А та поміч — не вічна!

Поминувши Чехословаччину, — в важкім положенню знаходиться студентство в инших еміґраційних центрах. Обід в студентській кухні являється ідеалом добробуту. „Коли-б можна було так що дня пообідати!" — чується розмови. Найгірше бідує студентство в Відні.

Є ще одна катеґорія, яка не має перед собою ніякого просвітку. Се вдови й сироти по визначних старшинах нашої армії, які з ріжних причин мусять оставати на чужині. Доси підпомагав їх Уряд. Що з ними станеться далі?

Щоб не допустити до того, щоб людий, яких за участь у боротьбі за державну незалежність рідного краю ворог-переможець хоче винищити голодом на чужині, дійсно зустріла така страшна доля — кличу до всіх земляків, на всіх просторах українських земель і по цілім світі: **На поміч!**

Свій поклик звертаю найперше до українського громадянства Галичини. Не тільки тому, що людий, до яких добирається голодова смерть на чужині, найтіснійше звязані з сею українською землею і несуть на собі важкі наслідки боротьби за її незалежність. Також тому, бо теперішне страшне положення тих людий по части **спричинило** українське громадянство Галичини своїм становищем супроти політичної еміґрації. Якби становище краєвих кругів до політичної еміґрації було инакше, якби не підкопування позиції політичної еміґрації перед американськими земляками, — при правильній, хоч невеликій, помочи Америки можна би було зліквідувати політичну еміґрацію на загальну користь нашої справи.

Край повинен занятися політичною еміґрацією, бо се діти галицької землі, яких за оборону її незалежности ворог-переможець хоче виморити голодом. І повинен се зробити, щоб направити те, що він заподіяв.

Певне, край бідний і паде під тягаром своїх потреб. Але ратувати тих своїх людий, що голодують у Відні, в Берліні чи Празі, се така сама **своя** потреба, як ратувати тих, що сидять у Львові, Перемишлі, Стрию, Тернополі і т. д. і т. д.

Треба тільки позбутися накиненого нам ворогом-переможцем поділу на „край" і „еміґрацію" (кажу: накиненоого нам ворогом-переможцем(бо се **він** спричинив політичну еміґрацію, — а стане ясно, що поміч кождому Українцеви, де-б він не був, се **своя** потреба цілого українського народу. Тому, хоч край бідний, повинен включити поміч політичній еміґрації в ряд **своїх** потреб.

Коли на Радянській Україні був голод, західно-українські землі, хоч самі бідні і придавлені ворогом-переможцем, поспішили з помічю. І та поміч була би знач більша, коли-б не перешкоди ворожої державної влади.

Тепер голодують так само Українці, які найтіснійше звязані з Галичиною. Не тільки українське громадянство само повинно їм помогти, але повинно покликати їм на поміч **цілу Україну,** всі українські землі і всіх Українців з цілого світа.

З окрема край повинен звернутися з покликом помочи до американських земляків. Знаємо їх жертвенність, — і вони, коли почують голос краю, певне не відмовлять своєї помочи.

До них я звертаю також сей мій поклик. Не ждіть, аж в краю з теперішнього розбиття зродиться здорова політична думка, аж наладиться одноцільний протипольський боєвий фронт, в якім і Ви займете почесне місце.

Богато шкоди потерпіла наша справа, що через розбиття політичної думки в краю не можна наладити дальшої боротьби за визволення в краю й на міжнароднім полі так, як сього вимагає теперішній час. Та се — окреме питання.

Тепер іде не про політичну акцію, а про ратування тих, на яких маревом галицької смерти налягла ворожа перемога. Незалежно від того, якими шляхами піде дальша визвольна боротьба, їх треба ратувати, як ратується на побоєвищи ранених.

В кінці звертаю мій поклик до Радянської України. Можуть нас ділити державні кордони, політичні переконання, але всі ми — діти одної Матери-України. Наш обовязок — помагати собі взаїмно.

Практичні вказівки?

Перше всего треба **дати негайну поміч** усім, що її потребують. Найлекше може її дати Америка, особливо, коли побачить ініціятиву краю. В першу чергу та негайна поміч потрібна **в Відні.** Тамошна політична еміґрація через „ліквідаційну комісію" й инші установи повинна звернутися до краю й Америки і предложити їм розміри своїх потреб. Тимчасом край і Америка повинні прийти з негайною помічю з власної ініціятиви.

Після сього треба порозумітися з окремими центрами (Відень, Прага, Берлін і т. д.) про розміри постійних потреб.

Далі треба виробити **плян ліквідації,** бо такий стан, як тепер, не може бути вічний.

Політичній і військовій еміґрації треба виборoти поворот до дому. В сій справі богато помогла би відповідна акція на міжнароднім полі.

Коли-ж знайдуться такі, що під Польщу не можуть вертати, треба їх примістити в Радянській Україні або дати їм змогу виїхати до Америки.

Студентській еміґрації треба дати змогу покінчити студії.

Все те дасться зробити, — тільки треба взятися за справу.

А передовсім треба подати **негайну поміч.** Се найшвидше можете зробити Ви, американські Браття!

Берлін, 3. січня, 1924.

Др. Михайло Лозинський.

В У. Н. СОЮЗІ НАЙПЕВНІЙШЕ ОБЕЗПЕЧЕННЄ. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЬ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ. КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИТ ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС.

ПІДСУМКИ ПЕРЕВИБОРІВ РАД НА УКРАЇНІ

Харківські „Вісти" (ч. 282) присвячують передовицю, в якій обговорюєтся підсумки перевиборів рад. В ній м. и. пишеться:

„Коли порівнаємо сьогорічні вибори з виборами попередніх років, то прийдемо до висновку, що в цім році робітництво й селянство більш цікавилося виборами, приймаючи в них більшу участь. В цім році навіть на Поділлі, на якому радянська влада лише недавно зміцнилася, знищивши бандитизм, у виборах приймало участь понад 50 проц. селянства. По инших губерніях відсоток ще вищий".

„Як у самих виборах жіноцтво приймало жваву участь, так і в числі обрани.. до рад в цьому році відсоток жінок-селянок більший, ніж минулого року. Так на Поділлю він доходить до 7 прц., на Полтавщині до 5 прц. В середньому по всій Україні, не буде помилкою, коли ми візьмемо 5 прц. Це вже велике досягнення проти попередніх років".

„Ще як цікаве явище необхідно відмінити наближення інтеліґенції до радянської влади, її активну участь у виборах і взагалі у всьому життю на селі. Так до рад у цьому році на Полтавщині обрано 6 прц. інтеліґентів проти 2 прц. у минулому році. Не помилимося, коли полтавські цифри будемо рахувати середніми для всієї України. А в Київі до міської ради обрано навіть декілька професорів. Це стверджує думку, що інтеліґенція, яка чесно пішла працювати на корисць робітничо-селянського суспільства, користується повним його довірям".

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Вічевик, Бриджпорт, Конн. — Справу мусите розслідити на місци, а не через часопис. Ваша річ є поспитати вічевий комітет.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ

Варвара Літинська, учителька державної української педагогічної семинарії у Львові, одна з ліпших шкільних сил, померла дня 26. грудня м. р. на 58 р. життя. В. Є. П.

о. Николай Любинецький, парох в Бабинцях, дек. Почапинського, помер дня 13. грудня м. р. на 62 р. життя, а 39 р. священьства. В. Й. П.

ВЕСЕЛИЙ КУТИК

ВИСОКИЙ СТАН.

— Шкода, що ти, Галюсю, не з високого стану.

— Тепер не модний високий стан.

— Чому?

— Усі-ж пані низько підпезані.

З ПОЛІТИКИ.

А. Чи є у нас подібна організація як у Поляків Пяст?

Б. Пласт.

З РУХАНКИ.

Синок. Тату, що значить шведська руханка?

Тато. Як то? Хиба не знаєш? Від слова швець, що то нею шевці виправляють.

РІЖНИЦЯ.

Тудовик. Яка ріжниця між польським паньством і большевією?

Фашист. Паньство бе нас по панськи долонею в рукавиці поза вуха, а большевик голим кулаком межи очи.

ЗІПСУТТЄ.

— Яка та нинішна молодіж зіпсована!

— Чому?

— Онтой (показуючи на хлопця в окулярах) навіть очи має зіпсовані.

ПРИЧИНА.

Жінка. В навечер Різдва мусиш бодай один день постити. Я давнійше все постила.

Муж. Тому тепер так зле виглядаєш.

Жінка. А от Жиди постять нераз три дні один за другим.

Муж. Тому їм так добре поводиться.

ПОЯСНИВ.

Синок. Тату, що то є автономія?

Тато. То є таке авто, що до нього ми і я кажемо но!

ДЕЩО ПРО СПОРТИ?

— Котрий спрот найпевнійший? *

— ? — Тран — спрот.

ПРИЧИНКИ ДО ЗООЛЬОҐІЇ*.

1) — Котре звіря зміняє пол по смерти?

— Не знаю.

— Корова.

— Чому?

— Бо стає воловиною.

*) Наука про звірята.

ПРИЧИНКИ ДО ЗООЛЬОҐІЇ.

2) Спис істот, що у них самець зовсім не подібний до самиці:

рушник і рушниця;
гай і гайка (шруба)
сук і сука.

З РУХАНКИ.

Учитель до панни, що вправляє на перстеня:

— Уважайте, аби вам голова в ногах не закрутилася.

*

У впорядї деякі прикази може виконати лише одиниця, инші лише відділ, пр. захід, виступ.

Учитель до ученика:

— Чи можеш ти сам один виконати виступ?

— Можу.

— Та як?

— А як виступлю з ґімназії?

ВОДОТЯГИ.

— Знаєш, я купив собі два нові водотяги.

— Які?

— Черевики, бо дуже воду тягнуть.

ЧЕСНЕ ЖИТТЄ.

А. І як тут можна чесно жити, коли нинішні обставини примушують людину день у день підло жити.

Б. Як то?

А. Дерево до печі.

ВЕЛИКА ПАНІ.

— Чи трудно стати великою панею?

— Дуже легко!

— Треба лише все і всюди про важні справи говорити легко, а про дрібниці і сплетні дуже серіозно і слугу все кликати.

— А як нема слуги?

— То чоловіка.

ВИСТАВА ПРАЦЬ АРХИПЕНКА.

Американське артистичне товариство „Сосіете Анонім", яке займається спеціяльно розвоєм модерної (найновійшої) штуки, уладило в салях Кінґор Ґелеріс в Ню Йорку виставу праць українського різьбаря Олександра Архипенка.

Виставу отворено в неділю, дня 20. січня сього року, дуже врочисто. На відкриття прибула справдішна маса запрошених гостий, по більшостий людий, близько зацікавлених новими проявами штуки. Відома артистка Марія Кармі, відома теж під іменем княжної Мачабелі (вона тепер стала грати ролю Мадонни у виставі „Чудо" в нюйорськім театрі Сенчурі) прочитала маніфест нового товариства для розвою штуки, написаний Архипенком.

ОЛЕКСАНДЕР АРХИПЕНКО.

Виставка сама обнимає в ґалерії Кінґор дві комнати. Складається вона з рисунків, малюнків та різьб артиста — по більшости все ще європейської роботи, привезені ним до Америки. З американських праць є всего дві, а саме бюст секретаря стейту Гюза та сенатора Меккормика. Обі сі різьби різьблені в стилі натуралістичнім та обі були зроблені підчас побуту артиста в Вашінґтоні. В бюсті секретаря Гюза незвичайно зручно підхопив артист погляд зображеної особи. Хто бачив секретаря Гюза зблизька, той певно не забуде сього погляду, вдивленого якось замрійно в далечінь, а все таки зраджуючого, що добре прислухується, що говориться коло нього. Сю черту лиця Гюза, здавалобся, невломиму, артист знаменито закув в бронзу.

Подібні знамениті ціхи має його друга натуралістична різьба, погруддя сенатора Меккормика. Се лице, вкрите мускулами, порите глибокими зморщинами, немовби лице автора, сі очи, злегка вибалушені, та високе чоло, — показують сенатора Меккормика такого, яким він є живим, нервовим, метким, непосидющим, вдумливим, щирим.

Другі праці артиста на його виставці се по більшости документи та памятники його модерних шукань за красою. Назвати се шуканнем не є ніякою пересадою, бо в них видно, як артист справді шукав по всему світу, по всіх артистичних школах за способом, якби висказати найкраще те, що він відчував. Про сі шукання й говорить Кристіян Бринтон, відомий американський критик штуки та співредактор кількох артистичних журналів.

„Своє плянстичне натхіння черпає Олександер Архипенко зі зіллятя зі собою духа старовини та духа шукаючого модернізму... Київ, сіюче синіми, зеленими та золотими банями місто над Дніпром, було його місцем уродження... Від свого батька дістав молодий Олександер Порфіріевич смак до абстрактного шукання, що волить механічне та вчене занятте в робітні від правильних кляс в модельованню в школі. А прецінь сей молодий, щирий та амбітний хлопчина не мав піти слідами батька. Три річи відвернули його енерґію від науки до повної зворушливости артистичних зусиль. Сими річами були: містичний вплив великого Софійського Собора, з його блискучими стінними малюнками старинним стилем ікон; начитуванне Леонідом Андреєвим та другими символістичними письменниками того часу, та революція з 1905. року, що лишила сліди крови та різні на вулицях його рідного міста".

„Молодий артист, горячий індівідуаліст, випосажений невтишимою нутрішною силою, що все його штовхає до нових здобутків, оставав два роки в Москві і лишень два тижні в париській Школі Красних Штук. Руководили ним спомини буйного славянського орієнталізму його улюбленої України та париський музей Лювр, де він студіював самостійно без ніякого вчителя. Визначні підойми творчих стилів Єгипту, Асирії, Греції та Ґотики були для нього головними жерелами натхніння. Старинна штука, котра й до тепер живе через свою живучість та стиль, навчила його шукати власними зусиллями плястичної злуки згідно з духом часу. І він самий в своїй скромній робітні в париській дільниці Монтпарнасі почав творити свої артистичні праці, що стали опісля сензацією Парижа.

„Спершу артист був прихильно настроєний до кубізму, але скоро його покинув, бо видався йому занадто доктинерським та позбавленим чуттєвого змісту. Він волів піти далі власною дорогою, самотною, але плодотворною, і хоча вистава за виставою, перед ріжними париськими товариствами, показували щораз то нові теми, способи та середники, та все таки він остав вірний нутрішній льоґіці свого розвою. Він поступав лишень в напрямі до чисто особистого зрозуміння видимої форми. Отсе було те, що Німці називають чистою різьбою, — повна, орґанічна плястична суцільність".

„Хоча його товариші-студенти насмівалися з його різьб та навіть нищили; хоча з його насміхалися та його карикатурували в ґазетах; хоча його вистави проклинав публично натріярх Венеції — мимо сього Олександер Архипенко діждався повного тріюмфу. Двайцять вісім музеїв в Европі вшанувало його штуку закупном його творів, і від війни лишень уряджено було в ріжних містах Европи 16 великих вистав його праць."

Далі Бринтон старається вияснити, чому власне штука Архипенка викликувала проти себе такі рішучі виступи. Бринтон бачить причину сього в тому, що Архипенко в кождій своїй праці лишається передовсім переконаним бунтарем, бунтарем проти всяких твердих вязів у штуці, які штуку лишень сковують та є її найтяжшими ворогами.

Бюст (погруддя) секретаря стейту Чарлз Еванса Гюза — різьблений Олександром Архипенком.

Описати словами ті твори чистого різьбарства не дасться, як не дасться вбрати в слова краси музичного твору. Щоби зрозуміти красу творів, тих тонких, ритмічних постатий, зрозуміти, як артист розуміє лінію, форму й рух, на се й томи писання не богато придалибся. Фотоґрафічні знимки можуть дати лишень певне, дуже обмежене понятте про красу, виражену артистом в своїх творах.

Принятте вистави праць Архипенка американською публикою досі було дуже прихильне. Свідчить про се число відвідувачів виставки та відклики про виставку в пресі. Сподіватися можна, що виставка за три тижні свого існування дасть артистови нагоду добре вкорінитися серед тих американських кругів, що цікавляться штукою. Українці можуть сього побажати хочби лишень для того, що в усіх заявах, які справді виходять від самого артиста, виступає не Москаль і навіть не Росіянин, а великий артист українського роду.

ДОПИСІ

ЛОРЕЙН, О.

Коляда на „Рідну Школу".

Добрі Українці, а саме Іван Чмирід, Теодор Бобрівський, Ів. Задорожний, Мартин Задорожний, Йос. Задорожний, Ів. Кащак, Теодор Вільготний і Микола Сикута порадились піти коладувати на „Рідну Школу". Щирі сини і доньки України зложили на їх руки жертви як слідує: По одному долярови зложили: Іван Чмирід, Теод. Бобрівський, Ів. Задорожний, Ів. Кащак, Ілько Біґун, Йос. Задорожний, Теодор Яжик, Теодор Вільготний, Ів. Швець, Мих. Саламон, Микола Ґедзин, Мик. Рій, І. Качор, І. Киналюх, І. Кульчицький, Антін Волох, Вол. Милькович, Ю. Ковалюк, І. Ґіль, І. Баранецький, Василь Фирдин, Петро Погода, Мих. Ничай, Дм. Дубаневич, Мих. Запотічний; Іван Пинцура зложив $2.00; по 50 ц. зложили: Ст. Радик, Розалія Сеньо, І. Олексин, П. Боднарчук, Ст. Данилко, Мих. Фіялка, Йос. Боднарчук, Вол. Демко, Теодора Ковяк, Кость Зварич, Онофрей Зазуля, Іван Вишеницький (60 ц.), Мих. Кокотайло, І. Господар, Мих. Савчин, Антін Котик, Вас. Денеґа, Вас. Запотічний; по 25 ц.: Мик. Циплик, Дм. Бонтницький, Мик. Іваницький. — Разом зібрано $36.85.

Складаємо сердечну подяку усім, що не жалували своеі лепти на „Рідну Школу" в старім краю і просимо всіх тих, що обіцяли зложити жертву, щоб учинили це як найскорше, бо хочемо негайно відіслати гроші до „Обеднання".

Дякуємо щиро також усім колядникам, що не жалували свого труду для доброї народної справи.

А тим, що нас не впустили до своїх хат, скажемо тільки це, що добре знати, чиє серце вже цілком мертве для свого народу. Може прийде колись такий час, що вони будуть жалувати і встидатися того, що не хотіли помогти своїм людям у їх боротьбі за просвіту і волю. Ми маємо повну надію, що наш нарід уже ніяка сила не здержить на тім шляху, на якім він прямує до світла і волі. Може ця пора блища, ніж здається усяким трусам і недовіркам.

Іван Чмирід.

—o—

ЕЛИЗАБЕТ ПОРТ, Н. ДЖ.

Звіт і подяка Товариства Рогатинщини помочи Рідній Школі в Рогатині.

Дня 28. червня 1923 р. в Елизабет-Порт, Н. Дж., заснувалось Товариство Рогатинщини помочи Рідній Школі в Рогатині. На перших зборах явилось поважне число громадян рогатинського повіту, а також прибув з Джерзи Сіті Осип Білоґан, котрий забрав голос між присутними і пояснив ціль та значіння „Рідної Школи" в старім краю, а зокрема в Рогатині. Своєю горячою і патріотичною промовою взивав ставати в ряди на поміч Рідній Школі. По скінченню промови громадяни рішилися вписати в члени товариства і зложили по одному долярови на ґазету „Рогатинець" а по одному долярови на вписове і членську грамоту „Рідної Школи".

Відтак приступили до вибору комітету. Вибрані зістали: Константин Пісний, голова; Іван Кеценюк ст., заступник; Теодор Матушевський, секретар фін.; Іван Кеценюк м., секретар рекорд.; Ілія Чечіль, касієр. До контр. комісії: Ілія Пілат, Йосиф Бурбеляк, Сень Яцків. Члени комітету: Теодор Луняк, Михаїл Замборський, Кирило Возняк, Матвій Могила і Томко Горін.

Дальше зложили свої жертви, як слідує: Ілія Пілат і Ілія Ґенеґа з Дегови, Ілія Чечіль з Псар по $5.00; Теодор Ґенеґа з Дегови $3.00; о. Александер Павляк, Константин Пілат з Дегови, Ів. Кеценюк м. з Псар, М. Костишин з Дегови, Павло Сташко з Псар, Іван Кеценюк ст. з Псар, Стефан Ґенеґа з Дегови, Кирило Возьняк з Псар, Матвій Могила з Дегови, Йосиф Бурбеляк з Підбіря, Захарій Колодій з Псар, Сенх Яцків з Псар, Федь Матушевський з Псар, Мих. Замборський з Загіря, А. Рудницький з Псар, Гриць Рудницький з Псар, Тома Чечіль з Псар, Михаїл Ґенеґа з Дегови, Стефан Фуртас, з Псар, Василь Кардаш з Підкаміня, Дамян Сташко з Псар, Йос. Марунчак з Дігови, Гнат Могила з Псар, Павло Кіценюк з Псар, Стефан Могила з Дегови, Микита Ґалінович з Псар, Яків Красновський з Дегови, Михаїл Андрійців з Потока, М. Огар з Псар, Сень Коник з Псар і Сень Чечіль з Псар по $2.00; Теодор Луняк з Угориць, пов. Золочів, $1.50; Томко Горін з Дегови, Стефан Задорецький з Ліщина, пов. Бібрка, Микита Сатса з Дегови, Федь Чопик з Помунят і Томко Ґенеґа з Дегови по $1.00. Жертводавці зложили разом $88.50.

Дня 25. липня 1923 комітет Тов. Рогатинщина зійшовся на нараду і порішив, щоби устроїти баль при співучасти Тов. Запорожської Січи від. 234 У. Н. С. на дальшу поміч Рідній Школі в Рогатині. Тов. Запорожська Січ, на своїм мітинґу згодилось до співучасти і обі згадані товариства рішили вислати листовні запрошення до всіх брацтв, сестрицтв і товариств. Баль відбувся дня 15-го вересня 1923 р., а з нього прийшло чистого доходу $183.06. З нагоди балю жертвували: бр. св. Івана Хрестителя, від. 199 У. Р. Союза $5.00; Емануїл Фарбер $5.00, John Rochrech (Американець) $5.00 і український бизнесмен пекар Ілія Ґенеґа $2.00. — Разом всьої суми, по день 25. грудня 1923 р., комітет мав на своїх руках $288.56. Дня 25. грудня 1923 комітетвислав гроші до краю згідно з розпорядженнем комітету в краю і видавництва „Рогатинця", і на підставі ухвали з дня 4-го грудня 1923 р., на руки Антона Лотоцького із тим, що гроші мають бути ужиті на ті цілі, які комітетови були представлені. Гроший вислано $272.00, оплата коштувала $14.85. (Вислано через Baltic American Line, № B. 48665). Книжки для провадження рахунків і оплата листів $1.65. Лищилось в касі 6 центів.

Ми низше підписані урядники, на сім місци складаємо щиро-сердечну подяку слідуючим: Авґустови Литвинови за те, що нам дав ґалю на баль безплатно. Той чоловік есть литовської народности, але все відноситься дуже прихильно для нашого українського народу. Дальше сердечна подяка Тов. Запорожська Січ, від. 234 У. Н. Союза за співучасть в балю; відтак брацтву св. Володимира, від. 65 У. Н. Союза, за виступ на бали з великим числом членів. Дякуємо також щиро брацтву св. Арх. Михаїла, від. 142 У. Н. С., сестрицтву „Любов" від. 37 У. Н. С.; брацтву св. Івана Хрестителя, від. 199 У. Р. Союза; о. А. Павлякови за то, що заохотив всіх парохіян, щоб пішли на баль і тим причинились до помочи „Рідній Школі". Дякуємо щиро таксамо тов. ім. Т. Шевченка, від. У. Р. Союза, „Українській Банді" з Елизабет Порт, котра пішла грати за меншу ціну, і загалом всім учасникам сердечна подяка за те, що причинились до помочи „Рідній Школі". Комітет взиває заразом всіх щирих громадян з рогатинського повіту вписуватись в члени „Тов. Рогатинщина" і ставати з помочию „Рідній Школі" в Рогатині, бо в школі наша будучність і надія кращого життя та визволення нашого народа з ляцького ярма!

За КОМІТЕТ:

Конст. Пілат, голова; **Фед. Мапушевський,** фін. секр. **Ілія Чечіль,** касієр.

—o—

ДІТРОЙТ, МИШ.

Ювилейний дар для Ольги Кобилянської.

Славній українській писменниці Ольдзі Кобилянській, в 60. роковини її уродин, зложили ювилейний дар на наші руки слідуючі:

Михайло Шавалюк $5.00; Антін Баворовський $4.00; Андр. Блащук $3.00; по 2.00 зложили: Юрко Белейчук, Марія Блащук, Іван Грибик, Катерина Котович, Варвара Микитюк, Яків Федющка і Анастазія Фіґяс; Михайло Левкович 1.50; по 1.00 зложили: Катерина Апостол, Теодор Апостол, Павло Боднарчук, Марія Боровська, Петро Бриль Василь Бродяк, Розалія Головчак, Евстахій Грибик, Григорій Ґейз, Іван Ґулька, Микола Дембицький, Анастазія Зелінська, Антін Зих, Іван Каралаш, Катерина Козіцька, Марія Коломиєць, Теодор Королишин, Текля Кочкодан, Тома Кошіль, Софія Курильцьо, Теодор Лата, Марія Лиса, Ілія Лисак, Теодор Литвин, Йосифа Маланин, Антін Микитюк, Марія Морозінська, Степан Мостовий, Катерина Нидза, Н. Н. Степан Олійник, Вас. Рибцуник, Іван Рижецький, Агафія Руська, Марія Сербай, Кость Степків, Петро Сьрубович, Катерина Тимочко, Яцко Тимочко, Ігнатій Фариняк, Мих. Федоришин, Adolph Freund (американець) і Анна Хруставка; по 50 цнт. зложили: Катерина Дзядик, Катерина Запотічна, Іван Микитів, Олена Мотлюк, Анна Навроцька, Анна Сарахман, Онуфрій Шеремета і Софія Якимець; по 25 цнт.: Катерина Левандовська і Григорій Назаркевич; дрібними датками вплинуло $3.00.

Загальна сума виносить $78. з того стручено 3 доляри яко кошт пересилки, а решту т. є. $75.00 вислано дня 14. січня с. р., в американській валюті через „Амерікен Експрес Ко." (ч. посвідки 229,619) на адресу писменниці Ольги Кобилянської до Чернівець.

Всім вище згаданим добродійкам і добродіям за сей цінний дар для писменниці, щиро дякуємо.

Марія Блащук,
Варавара Микитюк.

ФРУНЗЕ ПРО ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІЯЛЬНИХ ВІЙСК.

На зборах червоних командантів та військових політичних робітників в Одесі дня 6. грудня виступив Фрунзе з великою промовою на тему формування територіяльних дивізій і підкреслив, що перший досвід, який був переведений літом 1922 р. переконав тих, що не погоджувались з думкою про формування теріторіяльних військових частин, що останні по якости не гірші кадрових. Кінчаючи мову Фрунзе завважав, що вся праця військового командування повинна виходити з тих міркувань, що раніш чи пізніш війна неминуча. Ця небинучість, безумовно, не звязана з політикою радянського уряду, який навпаки, вживає всіх зусиль, щоби продовжити речинець "передишки". Війна підготовлюється всіма капіталістичними державами, які зараз озброюються. Загострюються суперечности серед імперіялістичних країн і це говорить про те, що кінець "передишки" неминуче настане.

("Вісти" ч. 278).

УКРАЇНСЬКИЙ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ БАНК.

Харківські "Вісти" ч. 275 подають: 27. падолиста відкрив свої операції Український сільсько-господарський банк. З огляду на те, що підписка на перший випуск акцій перевищила майже в двоє намічений спочатку основний капітал, установчі збори акціонерів постановили збільшити основний капітал банку з 500.000 на 1,000,000 карбованців золотом.

КРИК СЕЛА.

I.

Село Змії в 63 двори. Землі мало, та і та пісок. Більше люде сокирою та пилкою промишляють. Щороку значна частина "уходить" на заробітки на сторону. Колиб не це, то Змиівцям прийшлосяб голодувати.

У районі, коли ми збіралися сюди, нам не радили їхати.

— І далеко і не цікаво...

І от тому, що було далеко і не цікаво, я постановив конче у Зміях побувати.

Голова Райвиконкому, бачучи, що мене не переконаєш, перед самим відіздом сказав:

— Коли вже ви туди їдете, то раджу вам неомінно побувати у Коливошки.

Наш призд у Зміях зробив, здається, переполох. Баба, яку ми переше зустріли прожогом кинулась у двір, ми навіть не встигли у неї що небудь запитати.

Нам було видно, як з вікон повитикалось багато облич. В очах у них було повне здивування, — видно, що не часто тут бувають чужі люде.

Зупинились, бо треба було запитати, де живе Коливошка.

— Агов, почав гукати Микола, — хто хазяїн, вийди сюди! ...

Хвилин зо дві не було нікого, потім рипнули сіпешні двері і на порозі показався хазяїн.

— Де тут у вас Коливошка Охрім живе?

Хазяїн підозріло уставився на нас очима. На його обличчу ясно було написане вагання:

— Казати чи не казати...

Очевидно, наш мирний вигляд його заспокоїв, і він сказав:

— От сюди прямо, потім ліворуч у вуличку і прямо буде хата Коливошки. У ворота віцете...

Поїхали шукати, Коливошка оказався вдома, трохи нам здивувався, але коли я йому сказав, що ми їдемо з району і що нас направив до нього голова, то його обличча прояснилось і він радо нас запрохав до хати:

II.

На дворі падає дощ. Чути як шумить вітер хвоями. І здавалося так, що ліс ніби скаржиться на щось. Иноді краплі дощу бють об шибки.

Негода.

У хаті тепло. На столі парує самовар. Коло столу за прядкою сидить жінка хазяїна тягне, тягне довгу без кінця нитку. Я иноді зиркаю на її похилену і ще не стару постать, що мовчки сидить і слухає готового.

— Коливошка наливаючи собі четверту склянку чаю, говорить:

— Живемо ми, товариші, можна сказати, на краю світа. Які там у нас пішли зміни (зміни, очевидно), нам невідомо. Що скажуть, робимо, що напишуть даємо...

Сам Коливошка — середняк, має три десятин пахаті ("там не пахать, а пісок!") і десятину луки. Був у партизанах, словом радянської орієнтації. Господарство веде нічого. Перший у Зміях зваів люпин. Має коняку, дві корови овець, троє свиней. Єдиного податку заплатив 40 пудів. Він "ходив" більше двох років головою сельради. Зараз у Зміях сельради немає, бо вони обєднані з сусіднім селом, до якого 11 верст.

Громадська робота привчила його цікавитись справами і взагалі політикою. Тепер він сидить перед нами і наводить "критику". Робить він це в формі запитань, але у нього немає і тіні ехидства. Очевидно, ці питання у нього довго назрівали, він уперто шукав на них відповіді і, як то часто водиться, не знаходив. Отже його "критика" була скорше провіркою власних думок, ніж чіплянням чи тих чи инших нестатків радянської практичної роботи на селі.

— От, приміром, — податки, — казав він. — Єдиний податок не правильно і ніхто з селян не сперечався проти нього, от ви скажіть на що оте містове у вас беруть. Зібрався я якось улітку до Чернигова. Тільки став, товариш якийсь підходить.

— Давай, — каже, пять мілионів.

— За що?...

— За те, що став... За містове...

... Дав. Жінка пішла з молоком, тільки стала у ряд, знову підходить другий і требує пятьсот тисяч... Це за те, що вона глечик молока винесла продавати. А весь той глечик більше пятьсот не коштує. І так, я вам скажу, оте містове дратує селян, що й не знаю. Не стільки тих грошей, як оте приставання. Ходять за тобою і клянчають: дай, дай... І-їх і лихі селяне за оте містове.

— Так ви ж раніше платили? ...

(Конець буде).

Клим Поліщук.

З ВИРУ РЕВОЛЮЦІЇ

(Фрагменти спогадів про „літературний" Київ. 1919. р.).

(Докінчення).

VII. "ВСЕВИДАТ".

Саме в цей час починав розвивати свою діяльність "Всевидат", що являвся найбільшим видавничим центром "Радянської України". — Тепер її "ліквідують", але тоді ще була якась фікція. — Завдяки тому, що на чолі стояла досвідчена і свідома людина І. Ливень (псевдонім одного "мартовського українця"), праця "Всевидату" була поведена по лінії справжнього українства, чим страшно були незадоволені московські "колеги", які вбачали в цьому одверту контрреволюцію".

"Всевидат" ділився на декілька відділів, а ті в свою чергу ділилися на підвідділи, праця яких з'осереджувалася коло "Редакційної Ради", більшість членів якої складалася з українців, переважно — "Музагетовців".

В пляні Видавничого відділу, помимо дрібних і спеціяльних брошурок, було зазначено твори майже всіх старших українських письменників, а першу чергу — повний збірник творів Івана Франка, якого ще й досі немає виданого.

Художній відділ в низці намічених до видання художніх праць, мав прецікавий "Путеводитель" по старій Україні, автором якого був колектив відомих майтрів пензля, на чолі з проф. О. Мурашком, який являється головою згаданого відділу.

Все це вказувало на творчу перевагу українських культурницьких сил і заблукані чужинці намагалися всіми силами пошкодити їх праці. Помимо нападів у пресі, поза доносами та інсінуаціями, розпочався одвертий похід проти окремих діячів українського мистецтва, невинною жертвою якого був проф. О. Мурашко. — Полігбідний, головою на бруках львівської вулиці серед білого дня від руки "невідомого матроса", якого так і невдалося розшукати, не дивлячись на те, що цею справою зацікавився "сам Наркомпрос Шумський".

Проф. О. Мурашка поховали, його старий друг проф. М. Бурачек написав у "Мистецтві" теплу згадку про нього і на тім кнець. Праця, може, так саме розвивалася-б і далі, як-би так не оті самі "наші", або — щоб не гуркотіло щось від Броварів.

Розпочалася мобилізація, а разом з нею і скора евакуація. Протоколи засідань Відділу Мистецтв при Коміс. Освіти і протоколи Відділів "Всевидату" негайно "виїхали" до Москви, а решта запалало по всіх комініках та печасх і так стали чекати рішучого кінця. Сподівалися на перемогу. Запеняли себе, що "все гаразд", аж одного чудового дня сталося зовсім не гаразд. — З боку Хвастова ввіішло у Київ військо У. К. Р., а через Дніпро вдерлися "білі" Деникина...

Дні, які пережив тоді Золотоверхий Київ, на довго будуть памятними, бо в ті дні з'явився початок того, що ма.

Як ганебно опустили Київ "наші" і як нахабно заволоділи ним "білі", — росповість хтось чесний "від політики", бо ми, що назвали себе раз на завжди "артистами і мистцями", забрали необхідні речі й подалися на захід, де стояв "непорушною твердинею" старий Камянець...

Наші пригоди в дорозі і наші митарства в "отаманетвуючому" Камянці, це остільки богатий матеріял для майбутнього історика Літератури нашої доби, що наразі говорити про це зовсім не випадає...

Для освітлення того періоду в життю і розвою праці — як поодиноких мистців, так і цілих товариств, можна було б написати стільки, скільки за той час надрукувала офіційна "Україна" передовиць нашого товариша і "символиста" Якова Савченка, який, вибравшись разом із Директорією, — часу не марнував, але... загруз у газетярському багні. —

Камянець був центром такого багна...

VIII. НЕВІДОМІСТЬ.

Не марнував би часу ніхто з нас, як би не сталося так, що розсипалися по всіх усюдах і тепер ніхто не знає, що хто робить, лише свідомість того, що все-ж таки щось робиться, тішить одних на еміграції — "тут", а других на батьківщині — "там", новими надіями на нашу перемогу. Богатьох уже й на світі немає: одні від ворожої руки пропали, других голодний тиф замучив, а треті росіялися по всій Україні й поза Україною і тка, у невідомости, минають дні і ночі нашого лихоліття. І коли я тепер вирішив згадати бодай здебільшого літературно — мистецьке життя нашої Столиці в першу добу, так виключно для того, щоб допомогти майбутньому історикові розібратися в тій складній ситуації нашої духової творчости, що утворилася наслідком загальної непевности й "отаманського політиканства". Як би так не було цього останнього, то, може, ніхто з нас не залишив би України і не пішов би витирати чужі кутки, будучи позбавлений всякого живого звязку, крім одного пчоування духоєдности...

Невідомість, серед якої перебуваємо, є найстрашніщою для нас усіх. Спроби єднання молодих творчих сил, які бачимо в таборах і на еміграції взагалі, зостануться лише спробами і чогось позитивного не дадуть до того часу, заки не буде живого звязку з краєм. Відірваність від ґрунту веде до безумовного спустошення душ і про це слід було-б подумати тим усім, що не хотіли б зістатися безбатченками...

1922-23. Грудень-Січень.
м. Львів.

РОСІЙСЬКІ МОНАХІСТИ

Львівське "Діло" пише:

Урядовий ПАТ доніс, що в Парижі відбулася коронація великого князя Миколая Миколаєвича на царя "всеї Росії". Коронація відбулась нібито таємно в палаті великого князя Бориса в присутности цілого дому Романових. Чи ця коронація дійсно відбулася чи ні, від того нам ні тепло ні зимно. Всеж таки слід підреслити в звязку з коронацією, що між російськими монархістами почався в останніх часах на еміґрації значний рух.

Недавно зїхалися до Парижа лідери російського чорносотенного монархізму як Марков "второй", ґенерали Краснов, Поляков, Секретев, Калінін і другі. Марков II. приїхав туди з Білгороду, який є осідком монархістів що ґрупуються біля штабу ґенерала Вранґеля. Там вони вели завзяту аґітацію між офіцерами та студентами за підтримкою нової монархічної аванвюри, на чолі якої тим разом має стати вел. кн. Миколай Миколаєвич.

В Парижі всі приїзні мали якісь дуже довгі та мабуть важні наради з парижськими російськими монархістами. Результатом тих нарад була відозва до всіх козаків. Відозву підписав ґенерал Краснов. В ній поміщено на першій сторінці портрет вел кн. Микалая Миколаєвича і факсиміль обітниці того останнього про збереження ним всіх "козацьких вольностей". У відозві цій Краснов закликає козаків зірвати з всіми козацькими автономістами, та приклонниками корацьких Рад в роді ґен. Богаєвського і Мельникова (Дон) та самостійниками в роді отаманів Бичів (Кубань) і иншими.

"Росія — каже Краснов — кличе великого князя одного без окруження". Замісць всяких Рад буде утворений "сенат". Сенат цей утворить очевидячки шляхом призначень пар. "Для мене, рідні козаки, одно потрібне: велика, свята Русь. А в ній православна, цар Богом і миром помазаний". "Ну, які там плятформи, які гасла, які партії, Господи, Росія гине". Взявся її Краснов від імени Миколая Миколаєвича рятувати. А рятує так, що в кінцевих словах відозви заохочує козаків складати по одному франкові від місячної платні на фонд великого князя. Ця сладка буде "якби білет куплений вел. кн. на дорогу до дому". А поїде Миколай Миколаєвич туди в момент "коли вияснитьєя положення, коли настануть спriятливі обставини".

Складай козаче, свою важко зароблену копійку на еміґрації саме на фонд великого князя! Складай, і тішся, що про твої заробітки є кому думати! Безробітні великі князі, бачиш опікуються твоїми заробітникими копійками. Відозва ця не знайшла дуже богато прихильників між козаками. Можна припускати, що ніяких. Але Краснов хоче зліквідувати і Вранґеля, бо він на його думку за мало правий, за мало "чорносотенний" мабуть. Всі сили того ґенерала перейдуть під великого князя. І не лише Вранґель але і всі живучі противники теперішнього російського режиму мусітимуть підпорядкуватись великому князеви, чи то пак тепер вже цареві "святої великої Русі".

Що так воно дійсно є, що до того зміряє нова царська камариля видно вже хоч би з цього що недавно мав, як нас інформують, приїздити до Львова якийсь "Єво Імператорскаво Величества палковнік Лейбґвардейскаво ґусарскаво полка" князь Ґаванскій для переговорів з українською придніпрянською еміґрацією від імени тогож Миколая Миколаєвича і тих монархістів, що біля нього ґрупуються. Князь Ґаванскій казав, що він Українець, бо має маєтки на Україні. До Українців звертався тому, бо вони представляють собою якусь силу, як вони (монархісти) бажали би використати для реставрації монархії. Та щоби Українці не були покривджені, то князь сказав їм, що Росія має стати союзною монархією па зразок передвоєнної німецької монархії.

ЯК У ФРАНЦІЇ ПОЛІТИКИ ВЕДУТЬ ВИБОРЧУ АҐІТАЦІЮ МІЖ СЕЛЯНАМИ?

Француський міністер фінансів Люшер явився у своєму виборчому окрузі на вічу перед виборцями. Тепер французька політика вельми замотана, так неодин думав би, що мін. Люшер довго і широко говорив їм про політику. Але він не хотів цим мучити їм голови, а розповідав, як вилягаються курятка, як їх плекати. Оповідав, що і він у своєму хазяйстві плекає дріб, і запримітив, що кури літом богато більше їдять як зимою, і тому в літі несуть більше яєць. Тому він у своєму курнику запровадив електричне світло і тепер кури більше їдять і зносять більше яєць і в зимі. Отже має також більше дробу. Тому радив селянам, хай і вони так роблять, бо то буде для них ліпше. Колиж знову прийдуть вибори, хай знову голосують на нього, бо тепер найкраще бачать, що він їм добре радить і бажає. А селяне як селяне таки волять таку політику.